

Bartosz Stróżewski

Efektywność egzekucji w systemie prawnym Szwajcarii – studium przypadku

Effectiveness of Judicial Enforcement in the Swiss Legal System – Case Study

Wprowadzenie

System prawny Szwajcarii, będący mieszanką tradycji prawa kontynentalnego i zwyczajowego, stanowi fascynujące pole badań nad efektywnością egzekucji. Egzekucja, będąca kluczowym elementem zapewnienia skuteczności systemu prawnego, jest istotnym obszarem zainteresowania badawczego, zwłaszcza w kontekście różnic kulturowych i instytucjonalnych między systemami prawnymi różnych krajów. Niniejszy artykuł skupia się na badaniu efektywności egzekucji w systemie prawnym Szwajcarii poprzez studium przypadku. Głównym celem jest zgłębienie nietypowego systemu egzekucji w Szwajcarii, który w odróżnieniu od systemów wielu innych krajów nie angażuje tradycyjnych komorników sądowych. Zamiast tego procedury egzekucyjne są zarządzane przez specjalne instytucje i procedury, co stanowi unikalny punkt odniesienia dla analizy.

W kontekście przywołanego powyżej celu w opracowaniu postawiono dwa główne pytania badawcze: 1) jakie są główne procedury i instytucje odpowiedzialne za egzekucję w systemie prawnym Szwajcarii, 2) czy i jak system ten zachowuje równowagę interesów dłużników oraz wierzycieli przy jednocześnie efektywnej egzekucji długu? Poprzez analizę tych zagadnień artykuł ma na celu nie tylko opisanie funkcjonowania systemu egzekucji w Szwajcarii, ocenę jego efektywności oraz wskazanie praw i obowiązków wierzycieli oraz dłużników, które mogą wpływać na skuteczność egzekucji, ale dzięki temu badanie to ma potencjał do poszerzenia wiedzy na temat specyfiki systemu prawnego Szwajcarii

oraz do formułowania ogólnych zasad dotyczących efektywności egzekucji w różnych kontekstach prawnych.

1. System prawny Szwajcarii: procedury i instytucje egzekucyjne

Prawo cywilne i prawo egzekucyjne, ze względu na funkcjonalne powiązanie, są przedmiotem szeroko rozumianego cywilnego prawa procesowego. W węższym znaczeniu prawo cywilne procesowe dotyczy jedynie procedury, w której ustalane jest istnienie spornych roszczeń (postępowanie orzekające), natomiast prawo egzekucyjne reguluje procedurę, w której mogą być egzekwowane roszczenia uznane za bezsporne w postępowaniu cywilnym (Amonn, Walter, 2013, s. 3). Ustawa federalna o egzekucji długów i upadłości z dnia 11 kwietnia 1889 r.¹ (Bundesgesetz über Schuldbetreibung und Konkurs (SchKG) vom 11. April 1889, Amtliche Sammlung (dalej: AS) II 529, Bundesblatt (dalej: BBl) 1889 II 445) reguluje, po pierwsze, egzekwowanie roszczeń pieniężnych i zabezpieczeń (egzekucja długów), po drugie – wszczęcie i prowadzenie postępowania upadłościowego, a po trzecie – restrukturyzację (lub likwidację) spółek i osób fizycznych poprzez moratorium na restrukturyzację zadłużenia i umowy o jego restrukturyzacji (Staehelin, 2016, s. XXI). Terytorium każdego kantonu tworzy jeden lub więcej okręgów egzekucji długów. Liczba i wielkość tych okręgów jest określana przez same kantony. W każdym okręgu znajduje się biuro egzekucji długów (Betreibungsamt)², które jest zarządzane przez urzędnika ds. egzekucji długów (Betreibungsbeamter). Zgodnie z art. 46 SchKG biurem odpowiedzialnym za egzekucję długu jest biuro w miejscu zamieszkania dłużnika (Kren Kostkiewicz, 2020, s. 52). Organami odpowiedzialnymi za postępowanie egzekucyjne są urzędnicy zajmujący się egzekucją długów i upadłością, organy nadzorcze i sądy. Za większość prac odpowiedzialni są państwowi urzędnicy zajmujący się egzekucją długów. W zakresie, w jakim jest to wyłącznie kwestia prawa

¹ Jest to jeden z najstarszych obowiązujących do dzisiaj aktów prawnych w Europie, którego pierwsza kompleksowa częściowa nowelizacja została wprowadzona ponad 100 lat po jego wejściu w życie ze stwierdzeniem, że pomimo „[...] jego znacznego wieku i pomimo zmian w społeczeństwie, nie ma potrzeby zmiany sprawdzonego i jasnego systemu prawa” (Botschaft über die Änderung des Bundesgesetzes über Schuldbetreibung und Konkurs (SchKG) vom 8. Mai 1991 [Nowelizacja federalnej ustawy o egzekucji długów i upadłości (SchKG) z dnia 8 maja 1991 r.], BBl 1991 III 1.

² *Betreibungsamt* – w języku niemieckim oznacza „biuro egzekucji długów” lub „biuro komornicze”. W polskim systemie prawnym nie istnieje bezpośredni odpowiednik tego urzędu, dlatego brak jest również jednoznacznego tłumaczenia na język polski. W niniejszym artykule określenia „biuro egzekucji długów” oraz „biuro komornicze” są używane zamiennie i stanowią zawsze tłumaczenie szwajcarskiego słowa *Betreibungsamt*.

egzekucyjnego, sądy orzekają jako sądy egzekucyjne, a nie sądy cywilne. Ustawa federalna o egzekucji długów i upadłości (SchKG) zawiera jednak tylko kilka norm odnoszących się do postępowania sądowego. W pozostałym zakresie znajdują się one w Szwajcarskim kodeksie postępowania cywilnego (Schweizerische Zivilprozessordnung (Zivilprozessordnung, ZPO) vom 19. Dezember 2008, Systematische Rechtssammlung (dalej: SR) 272 [Szwajcarski kodeks postępowania cywilnego z dnia 19 grudnia 2008 r., SR 272], AS 2010 1739, BBl 2006 7221).

Jeśli roszczenie nie zostanie uregulowane dobrowolnie, jest ono egzekwowane przez organy egzekucyjne w drodze przymusowej egzekucji. O ile przedmiotem roszczenia jest wierzytelność pieniężna lub zabezpieczenie, niezależnie od tego, czy ma ono podstawę prawną w prawie prywatnym czy publicznym, przymusowa egzekucja podlega przepisom ustawy federalnej o egzekucji długów i upadłości (Bundesgesetz über Schuldbetreibung und Konkurs (SchKG), SR 281.1, eingefügt durch Ziff. I des BG vom 16. Dezember 1994, in Kraft seit 1. Januar 1997 [Ustawa federalna o egzekucji długów i upadłości (SchKG), SR 281.1, wprowadzona ustawą nr I z dnia 16 grudnia 1994 r., obowiązującą od 1 stycznia 1997 r.], AS 1995 1227, BBl 1991 III 1). Jeżeli jednak celem postępowania jest rzeczywiste wyegzekwowanie roszczenia wynikającego z prawa prywatnego, które nie wiąże się z płatnością pieniężną, jak na przykład przeniesienie własności nieruchomości lub eksmisja z wynajmowanego mieszkania, przymusowa egzekucja podlega wtedy art. 335 i nast. Szwajcarskiego kodeksu postępowania cywilnego. Pod tym względem szwajcarski system prawny różni się od większości europejskich systemów prawnych, w których egzekucja komornicza w przypadku roszczeń pieniężnych jest również częścią Kodeksu postępowania cywilnego. Prawo egzekucyjne dotyczące roszczeń pieniężnych jest częścią prawa administracyjnego, niezależnie od tego, czy egzekwowane są roszczenia cywilnoprawne, czy publicznoprawne. Jest ono prowadzone przez organy egzekucyjne, które zgodnie z ogólnymi zasadami prawa administracyjnego wydają nakazy, od których można się odwołać do wyższej instancji, czyli organu sądowego. Nadzór nad postępowaniem egzekucyjnym i upadłościowym sprawuje, na mocy rozporządzenia z dnia 22 listopada 2006 r. (Verordnung betreffend die Oberaufsicht über Schuldbetreibung und Konkurs (OAV-SchKG), vom 22. November 2006 (Stand am 1. Januar 2023) [Rozporządzenie w sprawie nadzoru nad egzekucją długów i upadłością (OAV-SchKG) z dnia 22 listopada 2006 r. (stan na dzień 1 stycznia 2023 r.)], AS 2006 5327), Federalny Urząd Sprawiedliwości (Bundesamt für Justiz; Staehelin, 2016, s. XXII–XXIII).

2. Narzędzia i środki egzekucyjne w systemie prawnym Szwajcarii

W niniejszym opracowaniu autor skupia się na postępowaniu egzekucyjnym jako procedurze egzekwowania indywidualnych roszczeń pieniężnych w Szwajcarii (*Betreibung auf Pfändung*), zgodnie z ustawą federalną o egzekucji długów i upadłości. Egzekucja długu jest inicjowana poprzez złożenie wniosku o egzekucję wierzytelności do urzędu komorniczego (*Betreibungsamt*). Składając wniosek egzekucyjny, ten sam wierzyciel może dochodzić maksymalnie 10 roszczeń od tego samego dłużnika (Art. 2 Verordnung des EJPD über die vom Gläubiger zu stellenden Begehren im Schuldbetreibungs- und Konkursverfahren vom 24. November 2015 (Stand am 1. Januar 2016) [Art. 2 rozporządzenia Federalnego Departamentu Sprawiedliwości i Policji w sprawie wniosków składanych przez wierzycieli w postępowaniu egzekucyjnym i upadłościowym z dnia 24 listopada 2015 r. (stan na dzień 1 stycznia 2016 r.)], AS 2015 5067; dalej: Rozporządzenie 2015). Roszczenia nie muszą być ze sobą powiązane. Nie wyklucza to składania kolejnych wniosków w wypadku powstania nowych roszczeń. Przyczyna powstania roszczenia musi być opisana na tyle jasno, aby dłużnik mógł rozpoznać, o jakie roszczenie chodzi. W szczególności w przypadku roszczeń okresowych (czynsz, wynagrodzenie, alimenty itp.) należy podać okres, którego dotyczy roszczenie (Die Konferenz der Betreibungs- und Konkursbeamten der Schweiz [Konferencja Urzędników ds. Egzekucji Długów i Upadłości w Szwajcarii], b.d.). Jeżeli wniosek nie jest zgodny lub jest tylko częściowo zgodny z przepisami rozporządzenia (Art. 5 Rozporządzenia 2015), urząd komorniczy daje wierzycielowi możliwość uzupełnienia braków formalnych. Urząd komorniczy może przedstawić propozycje usunięcia braków. W przypadku gdy ponowny wniosek nadal nie spełnia wymogów prawa i niniejszego rozporządzenia, zostaje on odrzucony. Urząd wysyła następnie dłużnikowi nakaz zapłaty. Jeśli postępowanie egzekucyjne pokrywa się z przeprowadzką dłużnika do innego okręgu egzekucji długów i w związku z tym nakaz zapłaty nie może być już doręczony dłużnikowi, jest on zwracany wierzycielowi z odpowiednią adnotacją, a wierzyciel musi wszcząć nowe postępowanie egzekucyjne w nowym właściwym miejscowo urzędzie egzekucyjnym. Jeśli dłużnik wyprowadzi się po doręczeniu nakazu zapłaty, wierzyciel musi złożyć wniosek o kontynuację do nowego właściwego urzędu egzekucyjnego.

Nakaz zapłaty zawiera wezwanie do zapłaty wymienionego w nim roszczenia, w tym odsetek i kosztów postępowania egzekucyjnego, na rzecz wierzyciela lub biura egzekucji długów w ciągu 20 dni. Dłużnik ma prawo do wniesienia

sprzeciwu (*Rechtsvorschlag*) w ciągu 10 dni od doręczenia nakazu zapłaty bez podania przyczyny. Sprzeciw może odnosić się zarówno do aspektów formalnych (na przykład właściwości biura egzekucyjnego), jak i merytorycznych – dotyczących m.in. wysokości wykonania świadczenia. Zgodnie z art. 78 SchKG wniosek prawny skutkuje wstrzymaniem postępowania egzekucyjnego.

Jeśli dłużnik kwestionuje jedynie część roszczenia, postępowanie egzekucyjne może być kontynuowane w odniesieniu do kwoty bezspornej. Wierzyciel musi w takim przypadku odwołać się od sprzeciwu do sądu. Odbywa się to w drodze postępowania cywilnego, a w przypadku roszczeń na mocy prawa publicznego – w postępowaniu administracyjnym (art. 79 SchKG).

Aby uzyskać od sądu prawomocne wszczęcie postępowania, wierzyciel musi być w stanie przedstawić tzw. tytuł wykonawczy. Istnieją dwa rodzaje tytułów wykonawczych: tymczasowy i ostateczny. Tymczasowy tytuł wykonawczy stanowi: pisemna umowa (np. umowa kupna), jednostronne pisemne uznanie długu lub zaświadczenie z poprzedniego postępowania egzekucyjnego, zaś ostatecznym tytułem wykonawczym może być: prawomocny wyrok sądu, ugoda sądowa, sądowe uznanie długu lub egzekwawalny akt publiczny (poświadczony notarialnie). Jeśli istnieje ostateczny tytuł do wszczęcia postępowania sądowego, dłużnik może zapobiec wszczęciu postępowania sądowego tylko wtedy, gdy może udowodnić za pomocą dokumentów, że dług został uregulowany, odroczone lub przedawniony (art. 81 SchKG).

Jeśli sąd wyda ostateczną zgodę na wszczęcie postępowania egzekucyjnego, wniosek prawny zostaje ostatecznie anulowany, a egzekucja długu może być kontynuowana. Kiedy istnieje tymczasowy tytuł wykonawczy, dłużnik może również wnieść dalsze zastrzeżenia, na przykład, że uznanie długu nie zostało skutecznie zawarte lub było bezskuteczne. Ponadto dłużnik nie musi udowadniać tych zarzutów dokumentami, wystarczy, że są one wiarygodne. Egzekucja długu może być kontynuowana tylko wtedy, gdy sprzeciw prawny zostanie anulowany orzeczeniem sądu (wszczęciem postępowania sądowego). Jeśli jednak wierzyciel posiada już wykonalny, niekoniecznie prawomocny, wyrok lub wykonalny nakaz administracyjny, może zażądać od sądu wydania prawomocnego wyroku. Jeśli wierzyciel posiada uznanie długu podpisane przez dłużnika, może zażądać, aby sąd wydał przynajmniej tymczasowy wyrok w postępowaniu uproszczonym. Jest to tzw. prowizoryczne otwarcie prawnej drogi egzekucji (*Provisorische Rechtsöffnung*; art. 82 SchKG). Może wystąpić również z wnioskiem do właściwego organu administracyjnego o uznanie obowiązku (*Anerkennungsklage*; art. 79 SchKG). Od postanowienia o wszczęciu postępowania przysługuje odwołanie, zgodnie ze Szwajcarskim kodeksem postępowania cywilnego.

Jeśli tymczasowy wyrok został wydany, dłużnik może z kolei wnieść pozew o unieważnienie przed sądem powszechnym. Do innych środków prawnych dostępnych dla dłużnika należą: sądowe anulowanie lub zawieszenie egzekucji długu w postępowaniu uproszczonym, powództwo o wydanie negatywnego orzeczenia rozstrzygającego (art. 85a SchKG³) oraz powództwo o odzyskanie wierzytelności (art. 86 SchKG⁴).

Jeżeli dłużnik nie złożył sprzeciwu lub został on cofnięty przez sąd, wierzyciel może złożyć wniosek o kontynuację czynności egzekucyjnych (*Fortsetzungsbegehren*). Biuro komornicze decyduje wówczas z urzędu, czy egzekucja długu ma być kontynuowana w drodze zajęcia, czy postępowania upadłościowego. W przypadku egzekucji długu w drodze zajęcia dłużnik jest powiadamiany o zajęciu z co najmniej trzydniowym wyprzedzeniem. W pierwszej kolejności zajmowane są ruchomości, w tym należności i wierzytelności pieniężne z ograniczoną możliwością zajęcia (art. 93 SchKG). Majątek nieruchomy jest zajmowany tylko wtedy, gdy majątek ruchomy nie wystarcza na pokrycie wierzytelności. Dopiero później następuje zajęcie majątku, na którym ustanowiono zabezpieczenie lub który został wskazany przez dłużnika jako należący do osób trzecich lub do którego roszczenie zgłosiły osoby trzecie. Urzędnik może odstąpić od tego nakazu, jeśli uzasadniają to okoliczności lub jeśli wierzyciel i dłużnik wspólnie o to wnioskuje. Samo zajęcie odbywa się poprzez oświadczenie dłużnika, że dokładnie określone aktywa zawarte

³ Art. 85a SchKG: 1 Ungeachtet eines allfälligen Rechtsvorschlages kann der Betreibene jederzeit vom Gericht des Betreibungsortes feststellen lassen, dass die Schuld nicht oder nicht mehr besteht oder gestundet ist. 2 Nach Eingang der Klage hört das Gericht die Parteien an und würdigt die Beweismittel; erscheint ihm die Klage als sehr wahrscheinlich begründet, so stellt es die Betreibung vorläufig ein: 1. in der Betreibung auf Pfändung oder auf Pfandverwertung vor der Verwertung oder, wenn diese bereits stattgefunden hat, vor der Verteilung; 2. in der Betreibung auf Konkurs nach der Zustellung der Konkursandrohung. 3 Heisst das Gericht die Klage gut, so hebt es die Betreibung auf oder stellt sie ein [1. Niezależnie od wszelkich wniosków formalnych, dłużnik może w każdej chwili zażądać, aby sąd w miejscu egzekucji długu stwierdził, że dług nie istnieje, przestał istnieć lub został spłacony. 2. Po otrzymaniu wniosku sąd wysłuchuje strony i ocenia dowody; jeżeli uzna, że wniosek jest z dużym prawdopodobieństwem zasadny, tymczasowo umarza postępowanie egzekucyjne [...]. 3. W przypadku uznania zasadności skargi sąd umarza lub zawiesza postępowanie egzekucyjne].

⁴ Art. 86 SchKG: 1 Wurde der Rechtsvorschlag unterlassen oder durch Rechtsöffnung beseitigt, so kann derjenige, welcher infolgedessen eine Nichtschuld bezahlt hat, innerhalb eines Jahres nach der Zahlung auf dem Prozesswege den bezahlten Betrag zurückfordern. 2 Die Rückforderungsklage kann nach der Wahl des Klägers entweder beim Gerichte des Betreibungsortes oder dort angehoben werden, wo der Beklagte seinen ordentlichen Gerichtsstand hat [1 Jeżeli wniosek prawny został odrzucony lub unieważniony przez wszczęcie postępowania sądowego, osoba, która w rezultacie zapłaciła kwotę niebędącą długiem, może odzyskać zapłaconą kwotę w drodze postępowania sądowego w ciągu jednego roku od dokonania płatności. 2 Powództwo o odzyskanie niesłusznie wyegzekwowanej wierzytelności może, według wyboru powoda, zostać wniesione do sądu w miejscu egzekucji długu lub do sądu, właściwego dla jego miejsca zamieszkania [...].

w akcie zajęcia zostały zajęte. Jeśli wymagają tego okoliczności, zastawione aktywa mają być objęte urzędowym dozorem. W przypadku egzekucji z wierzytelności o zajęciu zawiadamia się dłużnika, a w przypadku nieruchomości wpisuje się je do księgi wieczystej. Jeżeli osoba trzecia twierdzi, że przedmiot objęty zobowiązaniem należy do niej lub że przysługuje jej prawo pierwszeństwa przed zastawem, należy przeprowadzić tzw. postępowanie sprzeciwiające (*Widerspruchsverfahren*), zgodnie z art. 106–109 SchKG. W przypadku sporu rozstrzyga sąd.

Biuro egzekucji długów dokonuje sprzedaży przedmiotów zastawu w drodze aukcji publicznej lub – jeśli wszystkie zaangażowane strony wyrażą na to zgodę – w drodze tzw. sprzedaży prywatnej. Koszty egzekucji długu są potrącane z wpływów, a pozostała część jest wypłacana wierzycielowi. W przypadku braku majątku zajęcia podlega wynagrodzenie dłużnika, jeśli przekracza ono minimum socjalne. Uzyskane środki są następnie rozdzielane pomiędzy wierzycieli. Jeśli nie uda się zaspokoić wszystkich wierzycieli, urząd komorniczy sporządza plan spłaty wierzytelności, tzw. plan podziału. Wierzytelności pieniężne dłużnika, które nie mają ceny rynkowej lub giełdowej, na wniosek wszystkich wierzycieli zajmujących wierzytelności zostaną scedowane na wspólny rachunek wszystkich lub części wierzycieli według wartości nominalnej, zamiast zapłaty. W takim przypadku wierzyciele wstępują w prawa dłużnika do wysokości swoich roszczeń. Jeżeli wszyscy wierzyciele dokonujący zajęcia wyrażą na to zgodę, mogą dochodzić zajętych wierzytelności na własny rachunek i ryzyko, bez naruszenia praw przysługujących im wobec dłużnika, którego wierzytelności są egzekwowane. Aby to zrobić, potrzebują zezwolenia urzędu egzekucyjnego. Uzyskany dochód służy pokryciu wydatków i roszczeń wierzycieli, którzy wszczęli takie postępowanie. Ewentualna nadwyżka musi zostać przekazana do biura egzekucji długów (art. 131 SchKG). Każdy wierzyciel, który nie otrzymał pełnej spłaty, otrzymuje zaświadczenie o niezaspokojeniu roszczenia (*Verlustschein*). Pozwala mu to na kontynuowanie postępowania egzekucyjnego przez sześć miesięcy bez nowego nakazu zapłaty. Dłużnik nie musi płacić odsetek od roszczenia z tytułu zaświadczenia o niezaspokojeniu roszczenia. Po upływie tego okresu wierzyciel musi wszcząć nowe postępowanie egzekucyjne, jeśli zakłada, że dłużnik nabył nowy majątek. W postępowaniu egzekucyjnym zaświadczenie o niezaspokojeniu roszczenia jest uznawane za dowód uznania długu i stanowi tymczasowy tytuł do wszczęcia postępowania sądowego. Jeśli dłużnik wniesie sprzeciw, wierzyciel może go oddalić w ramach postępowania sądowego. Dłużnik natomiast może spłacić dług z tytułu zaświadczenia o niezaspokojeniu roszczenia w dowolnym momencie do biura egzekucji długów, które wydało to zaświadczenie. Biuro egzekucji długów usunie wówczas zaświadczenie z rejestru egzekucji

długów. Roszczenie na podstawie zaświadczenia o niezaspokojeniu roszczenia przedawnia się po 20 latach.

3. Analiza efektywności egzekucji w Szwajcarii

Analiza efektywności egzekucji w Szwajcarii pozwala na ocenę skuteczności działań egzekucyjnych w ramach systemu prawnego tego kraju. Główne czynniki wpływające na skuteczność egzekucji można podzielić na kilka kategorii.

Istotnym czynnikiem jest klarowność i skuteczność ram prawnych regulujących egzekucję. Jasne przepisy ułatwiają proces egzekucji oraz zapewniają uczestnikom procedury klarowność i pewność co do ich praw i obowiązków. Szwajcarski ustawodawca federalny, ustanawiając w ustawie z dnia 11 kwietnia 1889 r. o egzekucji długów oraz upadłości, przyjął jednolite postępowanie w sprawie ściągnięcia należności (*Betreibungsverfahren*) dla przymusowego wykonania wszelkich świadczeń pieniężnych, zarówno prywatnoprawnych, jak i publicznoprawnych (art. 38 ust. 1 SchKG; Ostojski, 2015, s. 83). Jednakże sytuacja w Szwajcarii, z jej podziałem na 26 kantonów (Serwis Rzeczypospolitej Polskiej, b.d.) o własnej suwerennej władzy, powoduje zróżnicowanie w prawie na obszarze kraju. Pomimo istnienia ogólnych zasad prawa federalnego szczegółowe rozwiązania prawne różnią się między kantonami, co wpływa na możliwe zróżnicowanie postępowania egzekucyjnego w zależności od kantonu. Zarówno dla dłużnika, jak i wierzyciela może to być problematyczne, zwłaszcza jeśli egzekucja długu odbywa się w innym kantonie, którego przepisy i regulacje prawne nie muszą być znane stronie. Dochodzi tutaj jeszcze, co prawda nie prawny, lecz językowy aspekt. Konieczność komunikowania się w różnych językach⁵ może prowadzić do trudności w porozumiewaniu się między stronami egzekucji: dłużnikiem, wierzycielem, a także urzędami i sądami. Podobnie konieczność zatrudnienia personelu biegłego we wszystkich urzędowych językach Szwajcarii może być wyzwaniem, zwłaszcza w mniejszych kantonach lub na obszarach, gdzie jeden język jest dominujący, a inne są rzadziej używane.

Kolejnym czynnikiem jest efektywność organów egzekucyjnych, takich jak biura egzekucji długów czy sądy egzekucyjne, oraz ich współpraca. Sprawne funkcjonowanie tych instytucji oraz ich zdolność do szybkiego i skutecznego rozpatrywania spraw wpływa na tempo i skuteczność egzekucji. Jeśli dłużnik

⁵ W Szwajcarii obowiązują cztery języki urzędowe: niemiecki, włoski, francuski oraz retoromański.

jest objęty egzekucją długu z tytułu zajęcia, urząd egzekucyjny musi dokonać zabezpieczenia natychmiast po otrzymaniu nakazu zajęcia lub zlecić jego wykonanie urzędowi egzekucyjnemu w miejscu, w którym znajduje się majątek podlegający egzekucji (art. 89 SchKG). Dłużnik ma obowiązek uczestniczyć lub być reprezentowanym podczas czynności egzekucyjnych (art. 91 SchKG). Jeśli dłużnik nie stawia się na egzekucję bez wystarczającego usprawiedliwienia i nie zapewni sobie pełnomocnika, urząd egzekucyjny może nakazać jego sprowadzenie przez policję. Przepis ten wbrew pozorom ma na celu ochronę praw dłużnika, który może podczas zajmowania jego majątku wyrazić opinię na temat konkretnych aktywów i ustalić kolejność ich zajmowania.

Poziom digitalizacji może się różnić w zależności od regionu i kantonu. Potrzebne formularze zostały opracowane przez Federalny Sąd Najwyższy w 1996 r. Niektóre z nich zaktualizowano w 2016 r. Korzystanie z formularzy nie jest obowiązkowe w przypadku wniosków składanych przez wierzyciela (wniosek o egzekucję długu). W niektórych kantonach istnieją platformy online, które umożliwiają składanie dokumentów przez Internet oraz komunikację z biurami komorniczymi drogą elektroniczną. Jest tak na przykład w kantonie St. Gallen. Na stronach kantonów, które nie zapewniają formularzy online, dostępne są dla wierzycieli i dłużników dokumenty do pobrania, które wypełnione można wysłać pocztą do właściwego biura windykacyjnego (*Betreibungsamt*), a procedura egzekucji długu może odbyć się bez wizyty w urzędzie. Ze względu na wyraźne odseparowanie poszczególnych kantonów nie istnieje żadna platforma ogólnokrajowa ani jednolity system elektronicznego doręczania dokumentów⁶.

Ponadto istotnym czynnikiem wpływającym na skuteczność egzekucji są środki dostępne dla wierzycieli oraz dłużników. Elastyczność systemu egzekucyjnego i dostępność różnorodnych możliwości, takich jak nakazy zapłaty czy zajęcie mienia, mogą wpływać na efektywność egzekucji. Tutaj szczególną cechą prawa szwajcarskiego jest to, że w przypadku nakazu zapłaty wydanego dla roszczenia, które nie zostało jeszcze wyegzekwowane, tytuł i postępowanie egzekucyjne niejako się łączą. Nakaz zapłaty wydawany jest przez organ egzekucyjny, a sprawa kierowana jest do sądu jedynie w przypadku wniesienia sprzeciwu przez dłużnika (tj. wniesienia sprzeciwu od nakazu zapłaty, a tym samym skierowania wierzyciela na drogę postępowania sądowego w celu wyegzekwowania przysługującego mu roszczenia). Na etapie wszczynania postępowania egzekucyjnego ustawa federalna o egzekucji długów i upadłości nie

⁶ W polskim sądownictwie funkcjonuje Elektroniczne Postępowanie Upominawcze – system teleinformatyczny Ministerstwa Sprawiedliwości obsługujący elektroniczne postępowanie upominawcze. Jest ono dostępne dla wszystkich wierzycieli i komorników na terenie kraju.

wprowadza rozróżnienia w przepisach prawa: czy tytuł już istnieje, czy nie (Domej, 2008, s. 172). W Polsce i wielu innych europejskich systemach prawnych tytuł wykonawczy jest fundamentem postępowania egzekucyjnego. Bez tytułu wykonawczego żaden organ egzekucyjny nie ma podstaw do wszczęcia postępowania egzekucyjnego. Porównując te dwa podejścia, wydaje się, że szwajcarski system egzekucyjny jest w tym zakresie bardzo liberalny, co niewątpliwie wpływa na szybkość i skuteczność w egzekwowaniu zadłużeń, natomiast niesie ryzyko niesłusznego wyegzekwowania zadłużenia od osoby, która dłużnikiem faktycznie nie jest. Rozwiązanie, w którym tytuł wykonawczy jest niezbędny do wszczęcia egzekucji, może uchodzić za mniej liberalne, bardziej przewlekłe, jednak zabezpiecza dłużnika przed niecelową egzekucją.

Nie zawsze jednak dochodzi do definitywnego otwarcia prawnej drogi przymusowego wykonania obowiązku. Nie ma to miejsca w przypadkach, gdy wierzyciel nie posiada tytułu prawnego zrównanego z orzeczeniem sądu. Wtedy dłużnik może jeszcze kwestionować zastosowanie egzekucji. Niemniej jednak w większości przypadków organ egzekucyjny posiada już ostateczne zarządzenie lub inne rozstrzygnięcie, które jest równorzędne z orzeczeniem sądowym, co prowadzi do całkowitego otwarcia drogi do egzekucji. Taka konstrukcja umożliwia szybkie przejście do procedury egzekucyjnej bez ryzyka zakwestionowania przez dłużnika dopuszczalności egzekucji (Ostojski, 2015, s. 85–86). Zgodnie ze statystykami (*Betreibungshandlungen nach Kanton*, 2024) w Szwajcarii przeprowadza się rocznie około 650 tys. postępowań zabezpieczających (*Verwertung*), 1,5 mln egzekucji z zajęcia (*Pfändungsvollzug*) i wydaje prawie 3 mln nakazów zapłaty (*Zahlungsbefehl*). Liczby wszystkich wyżej wymienionych czynności egzekucyjnych rosły od 1995 r. na przestrzeni lat. Potwierdza to wydajność i efektywność systemu egzekucyjnego w Szwajcarii.

4. Przyjazność procedur dla wierzyciela i dłużnika

W analizie równowagi interesów dłużników oraz wierzycieli w szwajcarskim systemie egzekucyjnym należy zidentyfikować kilka kluczowych obszarów. Postępowanie egzekucyjne w Szwajcarii daje możliwość relatywnie szybkiego i prostego wyegzekwowania swoich roszczeń wobec dłużnika. „Jest to postępowanie ukształtowane w sposób niezwykle korzystny dla wierzyciela” (Zoll, 2002, s. 126). Po pierwsze, szwajcarskie prawo charakteryzuje się tym, że wierzyciel może wszcząć postępowanie w celu wyegzekwowania roszczenia pieniężnego bez konieczności udowodnienia istnienia swojego roszczenia. Biuro egzekucji długów

nie bada merytorycznej zasadności roszczenia dochodzonego przez wierzyciela i – z zastrzeżeniem oczywistego nadużycia wniosku o egzekucję długu – biuro egzekucji długów musi wydać nakaz zapłaty zgodnie z informacjami dostarczonymi przez wierzyciela. W związku z tym postępowanie egzekucyjne może zostać wszczęte bez posiadania przez wierzyciela roszczenia wobec dłużnika. Z drugiej jednak strony, dłużnik może wstrzymać egzekucję ze swojego majątku, składając oświadczenie, tj. występując z wnioskiem prawnym. Jeśli wierzyciel chce kontynuować postępowanie egzekucyjne, musi doprowadzić do oddalenia wniosku dłużnika (Boller, Schweizer, 2015, s. 52). Często dopiero na tym etapie sąd lub organ administracyjny zajmuje się kwestią, czy egzekwowany dług rzeczywiście istnieje lub czy wierzyciel może przynajmniej polegać na uznaniu długu lub wykonalnym akcie publicznym.

Zarówno wierzycielom, jak i dłużnikom przypisane są liczne prawa i obowiązki. Prawem, które warto znać, będąc dłużnikiem w Szwajcarii, jest możliwość spłaty długu w ratach. Jeżeli dłużnik wykaże w sposób wiarygodny, że jest w stanie spłacić dług w ratach i zobowiąże się do dokonywania regularnych i rozsądnych wpłat na rachunek urzędu egzekucyjnego, urzędnik (*Betreibungsbeamter*) może odroczyć zajęcie maksymalnie o 12 miesięcy od dnia otrzymania pierwszej raty (art. 123 SchKG). Podobnie sprzedaż w drodze licytacji może zostać zastąpiona sprzedażą w drodze umowy prywatnej, jeżeli wszystkie zaangażowane strony wyrażą na to zgodę i zaoferowana zostanie co najmniej kwota odpowiadająca wartości wyceny.

Podsumowując, szwajcarski system egzekucji długów posiada szereg środków i zasad mających na celu zachowanie równowagi interesów obu stron. Wierzycielowi umożliwia stosunkowo szybkie odzyskiwanie należności. Dzięki różnorodnym środkom egzekucyjnym wyegzekwowanie roszczenia jest efektywne i daje dużą szansę na odzyskanie długu.

Liczba dni, w których nie przeprowadza się czynności egzekucyjnych, jak również nie dostarcza się dłużnikom nakazów zapłaty (*Betreibungsferien*) oraz możliwe okresy ochronne (*Schonzeit*) są także stosunkowo rozbudowane, co stanowi korzystne rozwiązanie dla dłużnika. W rozdziale III – *Geschlossene Zeiten, Betreibungsferien und Rechtsstillstand* (Terminy zamknięcia, dni wolne od egzekucji długów i prawny okres zawieszenia), w art. 56 SchKG, znajdujemy wyszczególnione informacje na ten temat:

Z wyjątkiem zajęć lub czynności mających na celu zabezpieczenie majątku, których nie można odroczyć, postępowanie egzekucyjne nie może być prowadzone:

1. w godzinach wieczornych, tj. między 20:00 a 7:00 rano oraz w niedziele i oficjalnie uznane święta państwowe;
2. w czasie tzw. ferii egzekucyjnych [Betreibungsferien – B.S.], a mianowicie siedem dni przed i siedem dni po Wielkanocy i Bożym Narodzeniu oraz od 15 lipca do 31 lipca; nie obowiązują dni wolne od czynności egzekucyjnych w przypadku pobierania wierzytelności z rachunków;
3. przeciwko dłużnikowi, który uzyskał zawieszenie egzekucji (art. 57–62 [7 – B.S.])⁸.

Polecenie zapłaty wydane przez urząd komorniczy zazwyczaj wiąże się z wpisaniem długu do wyciągu z rejestru dłużników (*Betreibungsregisterauszug*). Należy zaznaczyć, że nie ma jednego krajowego rejestru dłużników. Są to rejestry miejscowe zawierające wpisy o egzekucjach prowadzonych tylko przez dany urząd komorniczy. Aby uniknąć wpisu do rejestru dłużników, dłużnik może uregulować dług bezpośrednio u wierzyciela, omijając organ egzekucyjny. W takim przypadku, na prośbę dłużnika, wierzyciel rezygnuje z dalszego egzekwowania długu poprzez wycofanie wniosku o egzekucję (Jenni, Meierhofer, 2012, s. 54). W konsekwencji wpis dotyczący tego długu zostanie usunięty z rejestru, co stanowi ważną opcję dla dłużnika w celu uniknięcia negatywnych konsekwencji z tym związanych (problemy z wynajęciem mieszkania czy otrzymaniem zatrudnienia na wybranych stanowiskach).

Ponadto dla dłużnika system pozostawia możliwość wniesienia sprzeciwu wobec roszczenia oraz do odwołania się od decyzji organu egzekucyjnego. Posiada on prawo do wysłuchania w trakcie procesu egzekucji, co pozwala mu na wyrażenie swoich zastrzeżeń i argumentów. Dłużnik dysponuje również prawem wskazania kolejności zajmowania mienia, co pozwala mu na ochronę ważnych dla niego aktywów.

⁷ W niniejszych artykułach ujęty jest szereg sytuacji życiowych, które mogą dać dłużnikowi możliwość uzyskania tytułu do zawieszenia czynności egzekucyjnych, m.in. w przypadku dłużnika, którego małżonek, partner, członek rodziny lub powinowaty w linii prostej lub konkubent zmarł, następuje zawieszenie praw na dwa tygodnie od daty śmierci. Urzędnik ds. egzekucji długów może przyznać ciężko choremu dłużnikowi zawieszenie czynności egzekucyjnych na określony czas. W przypadku windykacji długów spadkowych obowiązuje zawieszenie czynności egzekucyjnych od daty śmierci zmarłego przez kolejne dwa tygodnie, a także w ciągu okresu przyznanego na przyjęcie lub odrzucenie spadku.

⁸ Art. 56 SchKG: Ausser im Arrestverfahren oder wenn es sich um unaufschiebbare Massnahmen zur Erhaltung von Vermögensgegenständen handelt, dürfen Betreibungshandlungen nicht vorgenommen werden: 1. in den geschlossenen Zeiten, nämlich zwischen 20 Uhr und 7 Uhr sowie an Sonntagen und staatlich anerkannten Feiertagen; 2. während der Betreibungsferien, nämlich sieben Tage vor und sieben Tage nach Ostern und Weihnachten sowie vom 15. Juli bis zum 31. Juli; in der Wechselbetreibung gibt es keine Betreibungsferien; 3. gegen einen Schuldner, dem der Rechtsstillstand (Art. 57–62) gewährt ist.

Zakończenie

Analiza wybranych aspektów oraz badanie efektywności egzekucji w systemie prawnym Szwajcarii wykazała, że szwajcarski model egzekucji długów opiera się na dobrze uregulowanych procedurach i instytucjach, które mają na celu zapewnienie równowagi między interesami wierzycieli i dłużników. „Jest to system zapewniający znacznie szybszą realizację należności, co do których podstawy prawnej nie istnieje spór, niż ma to miejsce na gruncie prawa polskiego” (Zoll, 2002, s. 143). Obecne środki, takie jak istnienie biur egzekucji długów kierowanych i zarządzanych na poziomie kantonalnym, organów nadzorczych oraz jasnych i klarownych przepisów prawnych zdefiniowanych w dużej mierze w jednym dokumencie, są istotnymi spoiwami dobrze działającego systemu egzekucyjnego.

System egzekucyjny Szwajcarii zasługuje na uwagę chociażby przez wzgląd na akt prawny, który go sankcjonuje. Ustawa ta ma ponad stuletnią tradycję i obowiązuje (mimo że była nowelizowana) nieprzerwanie od 1889 r. Wiele rozwiązań jest zupełnie innych od tych znanych nam chociażby w egzekucji polskiej czy niemieckiej.

Niewątpliwie jest to dobry punkt wyjścia do przeprowadzenia analizy prawnoporównawczej postępowania egzekucyjnego w Szwajcarii i Polsce. Niektóre rozwiązania, mimo że wydają się nowatorskie, tak naprawdę wynikają z innej kultury prawnej. Być może warto byłoby rozważyć przeniesienie kilku z rozwiązań na grunt prawa polskiego? Niewątpliwie ciekawym rozwiązaniem wydaje się idea biur egzekucyjnych, a także wszczęcie egzekucji bez potrzeby uzyskania tytułu wykonawczego (na wczesnym etapie postępowania). Mogłoby się okazać sporym ułatwieniem, na przykład dla przedsiębiorców, wystąpienie o nakaz zapłaty zaległej faktury bezpośrednio do komornika, bez konieczności uprzedniego uzyskania tytułu wykonawczego na drodze sądowej. Droga egzekucyjna w systemie szwajcarskim wydaje się mniej skomplikowana, procedury bardziej przyjazne dla wierzyciela (zwłaszcza na wczesnym etapie egzekucji), jednak interes prawny dłużnika również jest istotny dla ustawodawcy, gdyż gwarantuje mu szereg możliwości odroczenia, zawieszenia lub polubownego załatwienia sprawy.

Czy szwajcarskie postępowanie egzekucyjne znalazło idealny balans pomiędzy zabezpieczeniem interesów wierzycieli przy jednoczesnym poszanowaniu bezpieczeństwa majątku dłużnika? Jasność i przejrzystość procedur bezspornie wpływają na korzystne rozwiązanie spornej sprawy przez obie strony. W ocenie autora łatwość wszczęcia postępowania przez wierzyciela działa również prewencyjnie. Nierzetelny dłużnik zdaje sobie bowiem sprawę z tego, że wierzyciel może w prosty i szybki sposób wszcząć przeciwko niemu egzekucję, jednocześnie poprzez wpis do

rejestru długów taka osoba może mieć problem z wykonywaniem zawodów zaufania publicznego lub bardziej prozaicznymi rzeczami, jak chociażby wynajmem mieszkania.

Bibliografia

Akty prawne

Bundesgesetz vom 11. April 1889 über Schuldbetreibung und Konkurs (SchKG) [Ustawa federalna o egzekucji długów i upadłości z dnia 11 kwietnia 1889 r.], AS 11 529, BBl 1889 II 445.

Botschaft über die Änderung des Bundesgesetzes über Schuldbetreibung und Konkurs (SchKG) vom 8. Mai 1991 [Nowelizacja federalnej ustawy o egzekucji długów i upadłości (SchKG) z dnia 8 maja 1991 r.], AS 1995 1227, BBl 1991 III 1.

Bundesgesetz über Schuldbetreibung und Konkurs (SchKG), SR 281.1, eingefügt durch Ziff. I des BG vom 16. Dezember 1994, in Kraft seit 1. Januar 1997 [Ustawa federalna o egzekucji długów i upadłości (SchKG), SR 281.1, wprowadzona ustawą nr I z dnia 16 grudnia 1994 r., obowiązującą od 1 stycznia 1997 r.], AS 1995 1227, BBl 1991 III 1.

Schweizerische Zivilprozessordnung (Zivilprozessordnung, ZPO) vom 19. Dezember 2008, SR 272 [Szwajcarski kodeks postępowania cywilnego z dnia 19 grudnia 2008 r., SR 272], AS 2010 1739, BBl 2006 7221.

Verordnung betreffend die Oberaufsicht über Schuldbetreibung und Konkurs (OAV-SchKG), vom 22. November 2006 (Stand am 1. Januar 2023) [Rozporządzenie w sprawie nadzoru nad egzekucją długów i upadłością (OAV-SchKG) z dnia 22 listopada 2006 r. (stan na dzień 1 stycznia 2023 r.)], AS 2006 5327. Pobrano z <https://www.fedlex.admin.ch/filestore/fedlex.data.admin.ch/eli/cc/2006/804/20070101/de/pdf-a/fedlex-data-admin-ch-eli-cc-2006-804-20070101-de-pdf-a.pdf> (12.10.2024).

Verordnung des EJPD über die vom Gläubiger zu stellenden Begehren im Schuldbetreibungs- und Konkursverfahren vom 24. November 2015 (Stand am 1. Januar 2016), [Rozporządzenie Federalnego Departamentu Sprawiedliwości i Policji w sprawie wniosków składanych przez wierzycieli w postępowaniu egzekucyjnym i upadłościowym z dnia 24 listopada 2015 r. (stan na dzień 1 stycznia 2016 r.)], AS 2015 5067. Pobrano z <https://www.fedlex.admin.ch/filestore/fedlex.data.admin.ch/eli/oc/2015/828/de/pdf-a/fedlex-data-admin-ch-eli-oc-2015-828-de-pdf-a.pdf> (12.10.2024).

Literatura

- Amonn, K., Walther, F. (2013). *Grundriss des Schuldbetreibungs- und Konkursrecht* (9. Auflage). Bern: Stämpfli Verlag AG.
- Boller, U., Schweizer, M. (2015). Der Informationsgehalt des Betreibungsregisters: Ein Reformvorschlag zu seiner Verbesserung. *Sui Generis*, 50–76. doi: 10.21257/sg.13.
- Domej, T. (2008). Der „Lugano-Zahlungsbefehl“ – Titellose Schuldbetreibung in der Schweiz nach der LugÜ-Revision. *ZZPInt: Zeitschrift für Zivilprozess International: Jahrbuch des Internationalen Zivilprozessrechts*, 13, 167–208. doi: 10.5167/uzh-225158.
- Jenni, S., Meierhofer, E. (2012). *Betreibung, Pfändung, Privatkonkurs: Vom Zahlungsbefehl bis zum Verlustschein: Wie Gläubiger zu ihrem Geld kommen. Und wie sich Schuldner gegen unberechtigte Forderungen zur Wehr setzen können* (2. Auflage). Zürich: Saldo-Ratgeber.
- Kren Kostkiewicz, J. (2020). *SchKG Kommentar: Schuldbetreibungs- und Konkursgesetz mit weiteren Erlassen* (20. Auflage). Zürich: Orell Füssli.
- Ostojski, P. (2015). Kilka uwag na temat efektywności polskiej egzekucji zaległości podatkowych na tle rozwiązań prawa egzekucyjnego w Szwajcarii. *Toruński Rocznik Podatkowy*, 82–97.
- Staehein, D. (red.). (2016). *ZPO/SchKG: Zivilprozessordnung, Bundesgesetz über Schuldbetreibung und Konkurs und Nebenerlasse*. Basel: Helbing Lichtenhahn Verlag.
- Zoll, F. (2002). Czy szwajcarskie prawo upadłościowe powinno być wzorem dla polskiego ustawodawcy?. *Studia Prawnicze / The Legal Studies*, 1(151), 125–144. doi: 10.37232/sp.2002.1.7.

Netografia

- Betreibungshandlungen nach Kanton* [Statystyka Szwajcarskiego Urzędu Statystycznego (Bundesamt für Statistik) opublikowana 9.04.2024]. Pobrano z <https://www.bfs.admin.ch/bfs/de/home/statistiken/industrie-dienstleistungen/unternehmen-beschaeftigte/unternehmensdemografie/konkurse.assetdetail.31186321.html> (20.04.2024).
- Die Konferenz der Betreibungs- und Konkursbeamten der Schweiz [Konferencja Urzędników ds. Egzekucji Długów i Upadłości w Szwajcarii]. (b.d.). *Das Betreibungsverfahren* [Postępowanie egzekucyjne]. Pobrano z <https://www.betreibungs-konkurs.ch/informationen/betreibung/> (27.04.2024).
- Serwis Rzeczypospolitej Polskiej. (b.d.). *Szwajcaria*. Pobrano z <https://www.gov.pl/web/szwajcaria/ie> (1.05.2024).

Streszczenie

Celem artykułu jest zbadanie efektywności egzekucji w systemie prawnym Szwajcarii, ze szczególnym uwzględnieniem nietypowych procedur egzekucyjnych, które nie angażują tradycyjnych komorników sądowych. Pytania badawcze koncentrują się na identyfikacji głównych procedur i instytucji odpowiedzialnych za egzekucję oraz na ocenie: czy system zachowuje równowagę między interesami dłużników i wierzycieli przy jednoczesnej efektywnej egzekucji długu.

Analiza wykazała, że szwajcarski model opiera się na dobrze uregulowanych procedurach i instytucjach, co prowadzi do szybszej realizacji należności bez sporu prawnego. System ten korzysta z biur egzekucji długów na poziomie kantonalnym, organów nadzorczych oraz klarownych przepisów prawnych. Zauważono, że szwajcarski system egzekucyjny może być cennym punktem odniesienia do przeprowadzenia analizy prawno-porównawczej między Szwajcarią a Polską, z sugestią przeniesienia kilku rozwiązań na grunt prawa polskiego. Szczególnie interesujące są pomysły dotyczące biur egzekucyjnych i możliwości wszczęcia egzekucji bez uzyskania tytułu wykonawczego, co mogłoby uprościć procedury dla przedsiębiorców.

Szwajcarski system egzekucyjny wydaje się być mniej skomplikowany i przyjazny dla wierzycieli, ale równocześnie uwzględnia interesy dłużników, co prowadzi do balansu między zabezpieczeniem interesów obu stron. Jasność i przejrzystość procedur mają wpływ na korzystne rozwiązywanie sporów, a łatwość wszczęcia egzekucji ma także działanie prewencyjne. Autor zwraca uwagę na potencjał analizy systemu szwajcarskiego do wnioskowania ogólnych zasad dotyczących efektywności egzekucji w różnych kontekstach prawnych.

SŁOWA KLUCZOWE: egzekucja długów, egzekucja w Szwajcarii, postępowanie egzekucyjne, efektywność egzekucji, system prawny Szwajcarii

Summary

The purpose of this article is to examine the effectiveness of enforcement in the Swiss legal system, with a particular focus on atypical enforcement proceedings that do not involve traditional bailiffs. The research questions focus on identifying the main procedures and institutions responsible for enforcement and assessing whether the system balances the interests of debtors and creditors while effectively executing the debt.

The analysis showed that the Swiss model is based on well-regulated procedures and institutions, which leads to faster collection of debts without legal dispute. The system benefits from debt enforcement offices at the cantonal level, supervisory bodies and clear legislation. It was noted that the Swiss enforcement system can be a valuable point of reference for conducting a comparative legal analysis between Switzerland and Poland, with a suggestion to transfer some solutions to Polish law. The ideas concerning enforcement offices and the possibility to initiate enforcement proceedings without obtaining a title, which may facilitate procedures for entrepreneurs, are particularly interesting. The Swiss enforcement system appears to be less complicated and creditor-friendly, but

at the same time takes into account the interests of debtors, leading to a balance between protecting the interests of both parties. The clarity and transparency of procedures have an impact on favorable resolution of disputes, and the simplicity of initiating enforcement also has a preventive effect. The author highlights the potential of the analysis of the Swiss system to derive general principles for the effectiveness of enforcement in different legal contexts.

KEYWORDS: debt enforcement, enforcement in Switzerland, enforcement proceedings, enforcement effectiveness, Swiss legal system

Nota o autorze

Bartosz Stróżewski – dr, Akademia Nauk Stosowanych WSGE im. Alcide De Gasperi w Józefowie; główne obszary działalności naukowej: egzekucja komornicza, status komornika, prawo cywilne; e-mail: bzstrozewski@gmail.com; ORCID: 0000-0002-1057-3983.

